

EUROPEJSKA POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY: SIŁY NA ZAMIARY?

Starania i zabiegi państw obecnej Unii Europejskiej o nawiązanie regularnej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa nie są ideą nową, aczkolwiek dopiero pod koniec lat 90. odnotować można wyraźne sukcesy w tym zakresie.

Plany współpracy w tej dziedzinie dyskutowane były już w latach 50., zwłaszcza w kontekście prac nad dwoma projektami, przedstawionymi równolegle w październiku 1950 roku. Pierwszy z nich dotyczył powołania Europejskiej Wspólnoty Obronnej (EWO), drugi zmierzał do powołania Europejskiej Wspólnoty Politycznej. Niepowodzenia w próbach stworzenia szerszej formy integracji europejskiej spowodowały, że państwa EWWiS powróciły do koncepcji integracji sektoralnej i skoncentrowały się na współpracy gospodarczej. Do idei współpracy politycznej nawiązano dopiero w trakcie spotkania na szczycie państw Wspólnot w Hadze, w grudniu 1969 r., kiedy to pojawiła się inicjatywa powołania Europejskiej Wspólnoty Politycznej (EWP) – struktury koordynującej politykę zagraniczną państw członkowskich Wspólnot¹.

Przełomowe wydarzenie procesu rozwoju Europejskiej Wspólnoty Politycznej stanowiło przyjęcie trzech dokumentów, tj.:

- Jednolitego Aktu Europejskiego (17 lutego 1986 r.), który stworzył formalno-prawne podstawy EWP;
- Traktatu z Maastricht (7 lutego 1992 r.), który w art. B uznał za cel Unii Europejskiej „(...) potwierdzanie swojej tożsamości na arenie międzynarodowej, w szczególności poprzez realizację wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, włącznie z docelowym sformułowaniem wspólnej polityki obronnej, która mogłaby prowadzić z czasem do wspólnej obrony (...)” Ponadto, Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa (WPZiB) została – zgodnie z art. J.4 Traktatu o Unii Europejskiej – rozszerzona o politykę obronną i zapowiedź stworzenia w przyszłości wspólnego systemu obrony dla państw członkowskich Unii².

---

¹ Szerzej nt. rozwoju współpracy politycznej WE patrz: A. Kuryłowicz-Rodzoch i M. Zawistowska, *Rozwój współpracy państw Unii Europejskiej w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa; Od Europejskiej Wspólnoty Politycznej do wspólnego bezpieczeństwa i obrony*, „Sprawy Międzynarodowe” 1999 nr 2.

² *Traktat o Unii Europejskiej* w: W. Czapliński, *Prawo Wspólnot Europejskich. Dokumenty i orzecznictwo*, Warszawa, 1994, s. 131.

– Traktatu Amsterdamskiego (2 października 1997 r.), który istotnie rozszerzył zakres współpracy państw członkowskich w tej dziedzinie, uznając m.in. ochronę integralności Unii Europejskiej zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych za cel wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa³.

Rok 1999 zapisał się jako przełomowy okres w procesie tworzenia przez Unię Europejską europejskiej polityki bezpieczeństwa. Wyraziło się to w podjęciu kluczowych decyzji prowadzących do stworzenia Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP). Determinacja Unii Europejskiej w dążeniu do realizacji tego celu nasiliła się znacząco w związku z kryzysem bałkańskim. Dyskusje prowadzone przez państwa UE, jak też lansowana przez NATO koncepcja Europejskiej Tożsamości Bezpieczeństwa i Obrony (ESDI), doprowadziły ostatecznie do przełomowych decyzji Rady Europejskiej w Helsinkach (grudzień 1999 r.). Unia Europejska postanowiła wówczas o powołaniu tymczasowych struktur europejskiego bezpieczeństwa i obrony oraz o utworzeniu europejskich sił szybkiego reagowania.

Wydarzenia, które nastąpiły w późniejszym okresie, stanowiły oczywistą konsekwencję szczytu w Helsinkach, chociaż trudno było do końca przewidzieć tempo i kierunek ich rozwoju. Dotyczą one postanowień i zobowiązań przyjętych przez:

- samą Unię Europejską – odnotować w tym miejscu należy uzgodnienia „piętnastki” z Konferencji zdolności wojskowych (listopada 2000 r.) oraz decyzje Rady Europejskiej podjęte na szczycie w Nicei (grudzień 2000 r.) związane z modyfikacją Traktatu;
- Sojusz Północnoatlantycki i odnoszących się do jego współpracy z UZE i UE w kontekście tworzenia ESDP;
- Unię Zachodnioeuropejską, ze szczególnym uwzględnieniem Deklaracji z Marsylii przyjętej 13 listopada 2000 r.

Działania i dokumenty przyjęte odpowiednio przez te trzy podmioty sceny bezpieczeństwa europejskiego tworzą oś przedstawionej analizy procesu tworzenia Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Rozważania te zostały przedstawione w trzech wzajemnie uzupełniających się punktach, poświęconych odpowiednio podstawom prawnym rozwoju ESDP stworzonym przez UE, współpracy i integracji UZE z UE oraz współpracy UE i NATO w dziedzinie bezpieczeństwa. Całość zamyka przedstawienie faktycznego i docelowego stanu zdolności wojskowych Unii Europejskiej oraz zestawienie porównawcze dotyczące wydatków wojskowych UE po roku 1990.

---

³ Szerzej patrz: *Rozwój współpracy państw Unii Europejskiej w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa*, op. cit.

PODSTAWY PRAWNE ROZWOJU EUROPEJSKIEJ POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY: UE–UZE–NATO – DECYZJE Z LAT 1992–2001

Mówiąc o podstawach prawnych rozwoju ESDP, trzeba pamiętać nie tylko o decyzjach podjętych przez Radę Europejską i zapisach traktatowych, ale uwzględniać także inicjatywy i deklaracje poszczególnych państw członkowskich UE, które niejednokrotnie stały się impulsem prowadzącym do ostatecznych zapisów prawnych. Szczególną aktywność wykazały w tym zakresie: Francja, Niemcy, Włochy i Wielka Brytania.

Pierwsze, aczkolwiek dość ogólne zapisy prawne dotyczące europejskiej polityki obronnej znajdujemy w postanowieniach Traktatu z Maastricht.

W art. C Traktatu umawiające się strony stwierdziły, iż celem Unii Europejskiej jest „(...) potwierdzanie swojej tożsamości na arenie międzynarodowej, w szczególności poprzez realizację wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, włącznie z docelowym sformułowaniem wspólnej polityki obronnej, która mogłaby prowadzić z czasem do wspólnej obrony (...)”⁴. Postanowienia dotyczące wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz jej celów i form realizacji zawarte zostały w Tytule V Traktatu o Unii Europejskiej, obejmującym art. J i art. J.1–J.11⁵.

Zgodnie z art. J.1, pkt 1 „Unia i jej państwa członkowskie określają i realizują wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa (...) obejmującą wszelkie dziedziny z polityki zagranicznej i bezpieczeństwa”. Celem wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa – zgodnie z art. J.1, pkt 2 – jest:

- ochrona wspólnych wartości, interesów i niezależności Unii;
- umacnianie bezpieczeństwa Unii i jej państw członkowskich;
- zachowanie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego;
- popieranie współpracy międzynarodowej;
- rozwijanie demokracji i rządów prawa oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności.

W celu realizacji tak rozumianej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unia Europejska uznała Unię Zachodnioeuropejską za integralną część struktur UE i powierzyła jej opracowywanie i wykonywanie decyzji z zakresu obrony⁶.

Pewne zmiany i innowacje do współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa wprowadził następnie Traktat z Amsterdamu, podpisany w 1997 r. Wspomnieć tu należy przede wszystkim o:

- uznaniu wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa za dziedzinę UE (do tej pory Unii i państw członkowskich);

⁴ *Traktat o Unii Europejskiej*, op. cit., s. 131.

⁵ *Traktat o Unii Europejskiej*, op. cit., s. 133–137.

⁶ Szerzej nt. postanowień Traktatu z Maastricht patrz: *Rozwój współpracy państw Unii Europejskiej...*, op. cit.

- wprowadzeniu zasady konstruktywnego wstrzymania się od głosu, co umożliwiło UE podejmowanie działań mimo braku zainteresowania części państw członkowskich⁷;
- utworzeniu stanowiska Wysokiego Przedstawiciela ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, piastowanego przez sekretarza generalnego Rady Europejskiej⁸;
- powołaniu Komórki Planowania Polityki i Wczesnego Ostrzegania monitorującej i analizującej sytuację międzynarodową oraz formułującej ocenę i stanowiska UE nt. konkretnych problemów;
- powierzeniu prezydencji UE odpowiedzialności za realizację Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa⁹.

Przejawem dążenia państw UE do wzmocnienia współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa, a zarazem przełomowym momentem tego procesu, była tzw. Deklaracja z Saint Malo¹⁰, przyjęta przez Francję i Wielką Brytanię podczas spotkania na szczycie 4 grudnia 1998 r. Przedstawione w niej zostało stanowisko obu państw ws. zasad rozwoju ewentualnej europejskiej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa. Zgodnie z ich uzgodnieniami:

- UE powinna samodzielnie decydować o podjęciu działań w sytuacjach kryzysowych oraz posiadać odpowiednie zdolności efektywnego działania z użyciem sił wojskowych;
- NATO pozostanie fundamentem kolektywnej obrony państw europejskich;
- współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa nie zostanie uwspólnotowiona, a proces decyzyjny zachowa charakter międzyrządowy;
- w celu realizacji powyższych celów Unia Europejska powinna dysponować odpowiednimi środkami i strukturami analitycznymi, wywiadowczymi i planowania strategicznego. Należy przy tym uwzględnić istniejące możliwości UZE i ewolucję jej stosunków z UE. Wobec powyższego UE powinna mieć dostęp do środków wojskowych w ramach europejskiego filaru NATO (tj. UZE) lub do innych europejskich – narodowych i wielonarodowych – sił będących poza strukturami Sojuszu.

Determinacja Unii Europejskiej w dążeniu do stworzenia własnej polityki bezpieczeństwa nasiliła się znacząco w związku z kryzysem bałkańskim. Wykazał on z jednej strony niemoc UE jako całości do podejmowania działań o charakterze

---

⁷ Procedura ta polega na tym, że państwo członkowskie nie musi uczestniczyć w działaniach podejmowanych przez UE, ale jednocześnie nie może blokować ich realizacji. Uznaje przy tym, że podjęta decyzja ma wiążący charakter dla Unii Europejskiej.

⁸ 13 września 1999 r. Rada ds. Ogólnych UE formalnie zatwierdziła wybór Javiera Solana na stanowisko Wysokiego Przedstawiciela ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. Stanowisko to J. Solana objął z dniem 18 września 1999 r. na okres 5 lat.

⁹ Szerzej nt. postanowień Traktatu Amsterdamskiego patrz: *Rozwój współpracy państw Unii Europejskiej...*, op. cit.

¹⁰ Pełna nazwa deklaracji: Wspólna deklaracja nt. wzmocnienia współpracy w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. Tekst deklaracji patrz: M. Zawistowska, *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony. Dokumenty z lat 1998–2000, Studia i Materiały*, Polska Fundacja Spraw Międzynarodowych, wrzesień 2000 r.

wojskowym oraz z drugiej strony podkreślił zasadniczą przewagę techniczno-wojskową Stanów Zjednoczonych na kontynencie europejskim. Dążenie Unii do zwiększenia swojej niezależności w zakresie operacji wojskowych i do usamodzielnienia się od USA stało się siłą napędową w poszukiwaniu nowych, konkretnych rozwiązań.

W kontekście poszukiwania przez Unię Europejską niezależności wojskowej warto odnotować deklarację francusko-niemieckiej Rady ds. Bezpieczeństwa i Obrony, przyjętą na spotkaniu w Tuluzie 29 maja 1999 r. (tzw. Deklaracja z Tuluzy)¹¹. W deklaracji tej Francja i Niemcy bardzo silnie zaakcentowały potrzebę wyposażenia UE w autonomiczne środki reagowania na sytuacje kryzysowe i wyraziły gotowość współpracy dla realizacji tego celu. Jednocześnie zapowiedziały możliwość przekształcenia Korpusu Europejskiego¹² w europejskie siły szybkiego reagowania.

Czynione kroki doprowadziły ostatecznie do przełomowych decyzji Rady Europejskiej w Kolonii i w Helsinkach, których następstwem były odpowiednie działania podjęte przez UZE, NATO i samą UE.

Podczas spotkania Rady Europejskiej w Kolonii (3–4 czerwca 1999 r.) przyjęte zostały dwa istotne dokumenty świadczące o jednoznacznym poparciu oraz woli politycznej państw Europy Zachodniej wobec idei wspólnej obrony. Pierwszy z nich to Deklaracja w sprawie wzmocnienia wspólnej europejskiej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, definiująca tę politykę jako zapobieganie konfliktom i rozwiązywanie kryzysów bez uszczerbku dla działań NATO i zgodnie z zasadami Karty NZ. Takie rozumienie polityki bezpieczeństwa oznaczało konieczność:

- posiadania przez UE odpowiednich zdolności i instrumentów wojskowych;
- nawiązania regularnej współpracy pomiędzy Unią Europejską i Sojuszem Północnoatlantyckim w tej dziedzinie.

W Deklaracji zapowiedziano także włączenie Unii Zachodnioeuropejskiej do UE do końca 2000 r. Zastrzeżono jednocześnie, że nie ucierpią na tym – w zakresie gwarancji zbiorowej obrony – państwa mające zróżnicowany status w UZE.

Drugim dokumentem był Raport prezydencji niemieckiej w sprawie wzmocnienia wspólnej europejskiej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, określający tę politykę jako uzyskanie przez UE zdolności do samodzielnego działania, opartego na o własnym potencjale wojskowym oraz specjalnych organach i strukturach decyzyjnych. Raport zawiera podstawowe postanowienia dotyczące polityczno-decyzyjnych aspektów rozwoju polityki bezpieczeństwa w ramach UE. W dokumencie tym zapowiedziano:

- przejęcie przez UE tych funkcji UZE, które są niezbędne dla efektywnego prowadzenia operacji petersberskich (przy zachowaniu w mocy Traktatu Brukskiego)

¹¹ Tekst deklaracji patrz: *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony...*, op. cit.

¹² Decyzja o utworzeniu Korpusu Europejskiego zapadła 22 maja 1992 r. podczas szczytu francusko-niemieckiego. Została ona zapisana we wspólnym raporcie ministrów obrony Francji i Niemiec – tzw. Raporcie z La Rochelle. Obecnie – poza Francją i Niemcami – do Eurokorpusu należą: Belgia, Hiszpania i Luksemburg.

selskiego). Radzie ds. Ogólnych zalecono opracowanie zasad, na jakich miałyby to nastąpić do końca 2000 r.;

- powołanie nowych organów odpowiedzialnych za powyższe kwestie; przewidziano m.in. powołanie Komitetu Politycznego i Bezpieczeństwa, Komitetu Wojskowego UE, Sztabu UE z centrum operacyjnym, Centrum Satelitarnego oraz Instytutu Studiów nad Bezpieczeństwem;
- rozwój europejskich sił przede wszystkim w zakresie wywiadu, transportu, dowodzenia i kontroli;
- każdorazowe rozstrzygnięcie, czy dana operacja realizowana będzie z wykorzystaniem środków i zasobów NATO;
- otwarcie prowadzonych przez UE operacji kryzysowych dla wszystkich europejskich członków sojuszu, zgodnie z zasadami obowiązującymi w UZE.

W raporcie przyjęto założenie, że rozwój powyższych zdolności operacyjnych będzie dotyczył wyłącznie operacji spoza art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego oraz art. V zmodyfikowanego Traktatu Brukselskiego, natomiast obrona kolektywna pozostanie nadal domeną NATO.

Po spotkaniu Rady Europejskiej w Kolonii wśród państw UE pojawiały się niejednokrotnie sprzeczne nastroje, wyrażające zarówno niepokoje, jak i aplauz dla procesu tworzenia europejskiej polityki bezpieczeństwa. Bardzo wyraźne stanowisko w tej sprawie zajęły Francja, Niemcy, Włochy i Wielka Brytania.

20 lipca 1999 r. odbyło się w Londynie brytyjsko-włoskie spotkanie na szczycie. Jednym z jego tematów były plany budowy wspólnej obrony europejskiej. Brytyjski minister spraw zagranicznych Robin Cook uznał, iż po doświadczeniach w Kosowie niezbędne jest zbadanie potencjału zbrojnego UE. Jak stwierdził, Europa dysponująca siłami zbrojnymi liczącymi dwa miliony ludzi „ma trudności w przekształceniu 2,5% tego wojska w siły szybkiego reagowania”. Włoski minister obrony Carlo Scognamiglio wyraził wątpliwość co do możliwości rozwoju europejskiej obrony bez zwiększenia wydatków na ten cel.

25 listopada 1999 r. odbył się w Londynie szczyt francusko-brytyjski, na którym została przyjęta Deklaracja nt. bezpieczeństwa europejskiego¹³. Wielka Brytania i Francja wyraziły w niej swoje pełne poparcie dla kontynuacji procesu tworzenia europejskiej polityki bezpieczeństwa, w tym usamodzielnienia się UE w tej dziedzinie. Deklaracja była jednocześnie wezwaniem, apelem skierowanym do pozostałych państw Unii, o podjęcie odpowiednich decyzji w tym zakresie na szczycie UE w Helsinkach.

Ostatnim spotkaniem poprzedzającym posiedzenie Rady Europejskiej w Helsinkach były konsultacje francusko-niemieckiej Rady ds. Bezpieczeństwa i Obrony (Paryż, 30 listopada 1999 r.), również zakończone przyjęciem wspólnej deklaracji¹⁴. Powołując się na zobowiązania zawarte w Deklaracji z Tuluzy, Francja i Niemcy wyraziły w niej swoje oczekiwania wobec zbliżającego się spotkania

¹³ Tekst deklaracji patrz: *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony...*, op. cit.

¹⁴ Tekst deklaracji francusko-niemieckiej Rady z Paryża patrz: *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony...*, op. cit.

w Helsinkach, dotyczące tworzenia europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony, a w szczególności wyposażenia UE w zdolności wojskowe i operacyjne. Dążąc do nadania nowej dynamiki procesowi tworzenia ESDP, Francja i Niemcy zwróciły się do Rady Europejskiej, aby – podczas spotkania w Helsinkach – przeanalizowała propozycje zawarte w dokumencie pt. *Organy wojskowe, planowanie i realizacja operacji prowadzonych przez Unię Europejską*¹⁵.

W istocie, **szczyt Unii Europejskiej w Helsinkach** (10–11 grudnia 1999 r.) przyniósł konkretyzację i realizację postanowień Rady Europejskiej z Kolonii, a mianowicie:

- przyjęte zostały dwa raporty prezydencji fińskiej dotyczące europejskich wojskowych i niewojskowych środków opanowywania kryzysów;
- opowiedziano się za rozwojem autonomicznych zdolności UE do podejmowania i prowadzenia antykryzysowych operacji wojskowych w przypadku, gdy nie uczyni tego NATO;
- wykluczono dublowanie działań NATO i tworzenie armii europejskiej. Ponadto Rada Europejska podjęła decyzje:
- zobowiązującą państwa członkowskie do wspólnego wystawienia (do 2003 r.) sił wojskowych wielkości 50–60 tys., zdolnych realizować misje petersberskie, rozmieszczanych w ciągu 60 dni na okres co najmniej roku (tzw. *Headline Goals*);
- o powołaniu nowych organów, sprawujących polityczne i strategiczne kierownictwo nad misjami prowadzonymi przez Unię (tj. Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa, Komitet Wojskowy i Sztab Wojskowy). Rada zapowiedziała także powołanie w marcu 2000 r. organów tymczasowych ds. Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony;
- o powołaniu struktury umożliwiającej europejskim członkom NATO pozostającym poza UE, państwom kandydującym do Unii i innym partnerom dialog, konsultacje, wymianę informacji i współpracę z UE w zakresie operacji antykryzysowych. Europejscy członkowie NATO spoza UE będą mogli zawsze uczestniczyć w operacjach, przy których UE korzysta ze środków sojuszu. W pozostałych sytuacjach – tylko na zaproszenie Unii Europejskiej.

14 lutego 2000 r. Rada ds. Ogólnych Unii Europejskiej podjęła decyzję o powołaniu tymczasowych organów ds. Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony oraz o tymczasowym oddelegowaniu narodowych ekspertów wojskowych do Sekretariatu Generalnego Rady.

Istotne decyzje prowadzące do zmiany zapisów traktatowych zapadły **na spotkaniu Rady Europejskiej w Nicei** (7–9 grudnia 2000 r.). W uzgodnionym tekście Traktatu wprowadzono zmiany m.in. dotyczące procedury decyzyjnej i Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. I tak, w kwestiach dotyczących mianowania specjalnych przedstawicieli ds. WPZiB oraz wyrażania zgody na zwanie układów międzynarodowych z państwami lub organizacjami

¹⁵ Dokument ten został przedstawiony Radzie podczas szczytu w Helsinkach, tj. 10–11 grudnia 1999 r.

międzynarodowymi w sprawach WPZiB Rada podejmować będzie decyzje większością kwalifikowaną, a nie – jak do tej pory – jednomyślnie (art. 23 i 24).

Artykuł 25 rozszerzony został o zapis dotyczący roli Komitetu Politycznego i Bezpieczeństwa w zakresie operacji kryzysowych. Zapis ten stanowi, że Komitet sprawuje – na odpowiedzialność Rady – kontrolę polityczną i kierownictwo strategiczne operacji rozwiązywania kryzysów. Rada może ponadto upoważnić Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa do podejmowania niezbędnych decyzji związanych ze sprawowaniem wspomnianej kontroli i kierownictwa.

Decyzje dotyczące Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony zawarte zostały w następujących dokumentach – zatwierdzonych przez Radę Europejską w raporcie prezydencji francuskiej ws. ESDP oraz Aneksach dotyczących:

- rozwoju wojskowych zdolności opanowywania kryzysów i wzmocnienia zdolności cywilnych;
- ustanowienia stałych struktur politycznych i wojskowych;
- zasad konsultacji z członkami NATO nie należącymi do UE;
- zasad konsultacji i współpracy UE–NATO;
- włączenia określonych funkcji UZE do UE;
- zasad konsultacji z innymi potencjalnymi partnerami;
- roli UE w zapobieganiu konfliktom;
- mandatu dla prezydencji szwedzkiej ws. rozwoju ESDP.

INTEGRACJA UNII ZACHODNIOEUROPEJSKIEJ Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

Działania podejmowane w celu regulacji stosunków pomiędzy Unią Europejską i Unią Zachodnioeuropejską (od nawiązania poprzez ich modyfikację aż do integracji obu organizacji) pozostawały w ścisłym związku z rozwojem polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE oraz planami tworzenia obrony europejskiej.

Nawiązanie wzajemnych kontaktów nastąpiło w kontekście postanowień Traktatu z Maastricht, który – w związku z założeniem, iż UE będzie dążyć do sformułowania w ramach WPZiB wspólnej polityki obronnej – uznał Unię Zachodnioeuropejską za integralny element procesu rozwoju Unii Europejskiej. Ponadto, zgodnie z art. J.4, pkt 1–5, UE zwracać się będzie do UZE z prośbą o wypracowanie oraz realizację decyzji i działań Unii mających skutki dla obronności. Tak więc na mocy Traktatu z Maastricht Unia Zachodnioeuropejska stała się komponentem obronnym UE, co zostało także potwierdzone w specjalnej deklaracji UZE dołączonej do Traktatu o UE. Realizacja tych postanowień wymagała regulacji współpracy UE i UZE, co nastąpiło w drodze dwóch deklaracji przyjętych 10 grudnia 1991 r. przez państwa członkowskie UZE. Określono w nich zasady współpracy oraz rozstrzygnięto kwestię poszerzenia UZE¹⁶.

Wydarzeniem, które miało istotny wpływ na kierunek dyskusji i rozwoju europejskiej polityki bezpieczeństwa, było przyjęcie 19 czerwca 1992 r. przez

¹⁶ Szerzej nt. postanowień Traktatu z Maastricht dotyczących relacji UZE–UE oraz obu deklaracji patrz: *Rozwój współpracy państw Unii Europejskiej...*, op. cit.

Radę Ministrów UZE podczas spotkania w Bonn tzw. Deklaracji Petersberskiej. Określone w niej zostały rodzaje operacji, które – w przyszłości – mogłyby być prowadzone przez UZE. Zaliczono do nich: misje humanitarne i ratownicze; operacje pokojowe oraz misje przywracania pokoju (także z użyciem sił zbrojnych). Określane są one mianem misji petersberskich.

Nowym i bardzo ważnym wydarzeniem kształtującym przyszłość stosunków UE i UZE było umieszczenie w Traktacie Amsterdamskim – przyjętym w 1997 r. – zapisu mówiącego o możliwości włączenia Unii Zachodnioeuropejskiej do Unii Europejskiej¹⁷, jeśli Rada tak zdecyduje. Określono także (w art. 17 Traktatu) sytuacje, w których UE będzie zwracać się do UZE, i stwierdzono, że UZE zapewni Unii Europejskiej dostęp do środków operacyjnych przede wszystkim w kontekście realizacji misji petersberskich¹⁸.

Znaczenie integracji UZE z Unią Europejską dla przyspieszenia procesu konstrukcji europejskiej polityki bezpieczeństwa stawało się coraz bardziej oczywiste. O konieczności ewolucji wzajemnych relacji UZE i UE wspomniały po raz pierwszy Francja i Niemcy w ich wspólnej Deklaracji z Saint Malo z grudnia 1998 r.

Wyraźnym sygnałem informującym o politycznym przyzwoleniu członków Unii Zachodnioeuropejskiej na jej włączenie do UE było spotkanie Rady Ministrów UZE w Bremie 10–11 maja 1999 r. Za stopniową integracją UZE z UE opowiedział się wówczas minister obrony Niemiec Rudolf Scharping. Stwierdził on, że do końca 2000 r. należy opracować podstawy integracji UZE z UE, a nowa europejska polityka obronna powinna nabrać w tym czasie konkretnych kształtów. W przyjętej na spotkaniu deklaracji (tzw. Deklaracja z Bremy¹⁹) podkreślono znaczenie „stałego rozwoju europejskiego bezpieczeństwa i obrony”, potwierdzając gotowość do konsolidacji zdolności operacyjnej w celu realizacji misji petersberskich i zacieśniania kontaktów z NATO. Jednocześnie UZE przyjęła zaproszenie Rady Europejskiej do współpracy z UE, zgodnie z art. 17 Traktatu Amsterdamskiego²⁰.

Sprawa włączenia UZE do UE została ostatecznie przesądzona w czerwcu 1999 r., tj. podczas szczytu UE w Kolonii. W przyjętej wówczas Deklaracji w sprawie wzmocnienia wspólnej europejskiej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony zapowiedziano włączenie Unii Zachodnioeuropejskiej do UE do końca 2000 r. Zapowiedź ta została zrealizowana przez decyzję ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony państw UZE, zawartą w ich wspólnej deklaracji przyjętej na spotkaniu 13 listopada 2000 r. w Marsylii

¹⁷ Na skutek sprzeciwu Wielkiej Brytanii, Irlandii, Szwecji i Finlandii nie został przyjęty plan połączenia UZE i UE.

¹⁸ Szerzej patrz: *Rozwój współpracy państw Unii Europejskiej...*, op. cit.

¹⁹ Tekst deklaracji patrz: *Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony...*, op. cit.

²⁰ Minister obrony RFN podkreślił jednocześnie, że podstawowym instrumentem bezpieczeństwa w Europie pozostaje nadal NATO. Stwierdzenie to oraz podkreślenie w deklaracji zaangażowania europejskiej obrony w realizację misji petersberskich rozwiało obawy USA co do charakteru europejskiej polityki bezpieczeństwa i doprowadziło do zgody państw neutralnych na włączenie UZE do UE.

(tzw. Deklaracja z Marsylii). Na podstawie tej deklaracji UZE przekazała Unii Europejskiej zasadniczą część swoich kompetencji i placówek. I tak UE przejęła od UZE realizację projektu kształcenia policji w Albanii oraz kontynuację dialogu politycznego między UZE i państwami trzecimi. Zawieszono rutynowe konsultacje UE–UZE oraz NATO-UZE (z wyjątkiem tych, które uznane zostały za niezbędne w okresie przejściowym) oraz zapowiedziano zakończenie działalności Forum Transatlantyckiego UZE. Ponadto do Unii Europejskiej wcielone zostały: Centrum Satelitarne w Torrejón (Hiszpania), na bazie którego UE utworzy w 2002 r. własne centrum satelitarne, oraz Instytut Studiów nad Bezpieczeństwem w Paryżu.

Utrzymane zostało natomiast Zgromadzenie Parlamentarne UZE, Sekretariat UZE w formie zredukowanej²¹ oraz sztab wojskowy²². UZE pozostała także forum dyskusji w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony w ramach prac Zgromadzenia Parlamentarnego i Zachodnioeuropejskiej Grupy ds. Uzbrojenia²³. Do połowy 2001 r. UZE będzie też prowadzić swoją misję w Chorwacji. Na Unii Zachodnioeuropejskiej nadal ciąży zobowiązanie wynikające z art. 5 Traktatu Brukselskiego. Na jego wcielenie do Traktatu z Maastricht nie zgodziły się państwa neutralne i pozostające poza NATO.

Postanowienia Deklaracji z Marsylii muszą być wykonane najpóźniej do połowy 2001 r.

W dniach 7–9 grudnia 2000 r. odbył się szczyt UE w Nicei, podczas którego uzgodniono tekst Traktatu z Nicei. Znalazły w nim odzwierciedlenie wcześniejsze decyzje związane z rozwojem europejskiej polityki bezpieczeństwa; dokonano również pewnych zmian mających na celu usprawnienie procesu decyzyjnego w tym zakresie. Odnośnie do relacji UE–UZE Rada Europejska podjęła decyzję – co było konsekwencją Deklaracji z Marsylii – o usunięciu z art. 17 zapisów o UZE jako integralnej części Unii Europejskiej.

WSPÓLPRACA UE I NATO W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA – OD EUROPEJSKIEJ TOŻSAMOŚCI BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY (ESDI) DO EUROPEJSKIEJ POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY (ESDP)

Decyzje Rady Europejskiej podjęte na spotkaniu w Kolonii (czerwiec 1999 r.) oznaczały opowiedzenie się państw członkowskich UE (w tym państw należących do sojuszu) za rozwojem europejskiej polityki obronnej niezależnie od NATO i Stanów Zjednoczonych. Stanowiło to zarazem rezygnację z inicjatywy NATO zmierzającej do rozwoju Europejskiej Tożsamości Bezpieczeństwa i Obrony (ESDI) na rzecz koncepcji Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP). Decyzje te były niewątpliwie punktem zwrotnym zarówno w procesie

²¹ Personel sekretariatu zostanie zredukowany z 92 do 29 pracowników.

²² Zostanie on rozwiązany w połowie 2001 r.

²³ 13 listopada 2000 r. odbyło się także spotkanie ministrów obrony trzynastu państw – członków Zachodnioeuropejskiej Grupy ds. Uzbrojenia – z ministrami obrony Austrii, Czech, Finlandii, Polski, Szwecji i Węgier. Wymienionych sześć państw uzyskało status pełnoprawnego członka Grupy.

rozwoju wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej, jak i w procesie kształtowania stosunków pomiędzy UE i NATO. Oczywiście konsekwencją tak silnej determinacji Unii było zawieszenie prac i dyskusji nt. rozwoju Europejskiej Tożsamości Bezpieczeństwa i Obrony (ESDI) i przeniesienie punktu ciężkości rozmów dotyczących współpracy NATO i UE w dziedzinie bezpieczeństwa na ESDP.

Warto w tym miejscu odnotować, że w sytuacji dość nagłego, ale zarazem zdecydowanego przejścia od ESDI do ESDP, Sojusz Północnoatlantycki podtrzymał swoje zobowiązania, deklaracje i wymagania przyjęte wcześniej, tj. w trakcie wypracowywania rozwiązań dla realizacji koncepcji Europejskiej Tożsamości Bezpieczeństwa i Obrony²⁴.

Na szczególną uwagę zasługują postanowienia Sojuszu Północnoatlantyckiego podjęte 23–24 kwietnia 1999 r., tj. podczas szczytu w Waszyngtonie. Zostały one zawarte w Koncepcji Strategicznej NATO oraz w komunikacie końcowym. O ile Koncepcja Strategiczna nie wniosła zasadniczo nowych elementów²⁵, o tyle w komunikacie nastąpiła konkretyzacja zasad dotyczących współpracy sojuszu i Unii w kwestiach bezpieczeństwa.

---

²⁴ Zasadnicze decyzje ws. rozwoju ESDI – jako czynnika wzmacniającego NATO – zapadły na spotkaniu ministerialnym w Berlinie w 1996 r. Wtedy to sojusz postanowił o:

- udostępnieniu środków i zasobów NATO niezbędnych do prowadzenia operacji europejskich realizowanych pod polityczną kontrolą i strategicznym dowództwem UZE;
- zacieśnieniu współpracy NATO–UZE.

W praktyce wiązało się to z:

- identyfikacją środków Sojuszu, które w przyszłości miałyby być udostępniane na potrzeby misji petersberskich;
- określeniem mechanizmów konsultacji i wymiany informacji w trakcie danej operacji;
- zaangażowaniem UZE w proces planowania obronnego NATO;
- planowaniem wojskowym i planowaniem ćwiczeń dla modelowych misji UZE;
- przeprowadzeniem ćwiczeń w zakresie zarządzania kryzysami. (Pierwsze takie ćwiczenia – pod nazwą CMX/CRISEX 2000 – odbyły się 17–23 lutego 2000 r.).

Podjęte decyzje doprowadziły także do przyjęcia ostatecznych założeń reformy struktur dowodzenia NATO. Określono wstępnie zakres obowiązków zastępcy SACEUR, mającego dowodzić w przyszłości operacjami UZE realizowanymi z wykorzystaniem zasobów Sojuszu. Opracowano także zasady wyznaczania i organizacji Połączonych Sił Wielonarodowych do Zadań Specjalnych.

Po przyjęciu francusko-brytyjskiej Deklaracji z Saint Malo w grudniu 1998 r. jednoznaczne stanowisko w sprawie dalszego rozwoju ESDI oraz współpracy NATO–UZE zaprezentowała amerykańska sekretarz stanu, Madeleine Albright. Ujęte ono zostało w trzech punktach, tzw. „3D”:

- *non-decoupling* – warunkiem podjęcia operacji europejskiej jest porozumienie między USA i europejskimi sojusznikami co do celu interwencji;
- *non-discrimination* – niedyskryminowanie europejskich członków NATO pozostających poza UE przy planowaniu i realizacji operacji;
- *non-duplication* – zasada niedublowania istniejących zasobów i struktur.

Zasadnicze decyzje dotyczące ESDI, w tym współpracy między NATO i UE, zapadły na szczycie NATO w Waszyngtonie (23–24 kwietnia 1999 r.).

²⁵ Potwierdzone w niej zostało dotychczasowe postrzeganie procesu tworzenia ESDI przez sojusz. A więc ESDI budowane w ramach Sojuszu; jako element wzmacniający partnerstwo euroatlantyckie; działania podejmowane na zasadzie konsensusu; operacje prowadzone pod polityczną kontrolą i dowództwem UZE, w których sojusz nie jest zaangażowany wojskowo jako całość.

W art. 9 komunikatu czytamy, że NATO przyjęło do wiadomości „(...) zdecydowane stanowisko Unii Europejskiej dotyczące uzyskania możliwości prowadzenia autonomicznych akcji, a więc możliwości podejmowania decyzji i zatwierdzenia akcji wojskowej w sytuacjach, kiedy Sojusz nie jest zaangażowany jako całość (...)”²⁶. W kontekście tych dążeń określone zostały uwarunkowania polityczne dalszego rozwoju ESDI, do których sojusz zaliczył:

- rozwój stosunków pomiędzy NATO i UE, oparty na konsultacjach, współpracy i przejrzystości, przy zastosowaniu mechanizmów wypracowanych dla relacji NATO–UZE;
- unikanie dublowania działań na rzecz wzmocnienia zdolności obronnych wszystkich państw członkowskich zarówno UE, jak i NATO;
- zagwarantowanie europejskim członkom NATO nie należących do UE możliwie pełnego udziału w operacjach kierowanych przez UZE, przy wykorzystaniu istniejących w UZE mechanizmów konsultacyjnych.

W art. 10 komunikatu NATO wyraziło także gotowość wypracowania i przyjęcia niezbędnych porozumień dotyczących stałego dostępu UE do wspólnych zasobów i środków Sojuszu w celu realizacji operacji, w które NATO jako całość nie będzie wojskowo zaangażowane. Zaliczono do nich:

- zapewnienie UE dostępu do zdolności planistycznych sojuszu na potrzeby operacji wojskowych Unii;
- założenie dostępności na potrzeby operacji UE uprzednio zidentyfikowanych wspólnych środków i zdolności NATO;
- określenie europejskich opcji dowodzenia dla operacji UE oraz rozwinięcie zakresu kompetencji i roli Zastępcy Naczelnego Dowódcy Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie (D-SACEUR);
- dalsze dostosowanie systemu planowania obronnego NATO w kierunku uwzględnienia zasady dostępności sił sojuszu na potrzeby operacji UE.

Zapisy art. 10 stały się w istocie podstawą dalszych rozmów i negocjacji pomiędzy NATO i Unią Europejską, zmierzających do regulacji ich wzajemnych kontaktów i współpracy.

18 kwietnia 2000 Komitet ds. Politycznych i Bezpieczeństwa UE przyjął projekt zasad regulujących stosunki UE z państwami trzecimi w zakresie polityki bezpieczeństwa i obrony, co zostało odebrane jako krok w kierunku instytucjonalizacji stosunków Unia–NATO. Zasady te przewidywały:

- pełne poszanowanie autonomii decyzyjnej i jednolitych ram instytucjonalnych UE;
- utworzenie jednej struktury dialogu i współpracy UE z 15 zainteresowanymi państwami (w tym 6 państwami-członkami NATO);
- wymianę opinii z członkami sojuszu, gdy Rada UE lub Komitet uznają to za konieczne (np. gdy UE prowadzić będzie operacje antykrzysowe z wykorzystaniem środków NATO), a z pozostałym państwami spoza UE – regularnie dwukrotnie podczas każdej prezydencji.

²⁶ Tekst komunikatu: „Przegląd NATO” 1999, nr 2.

Kolejnym istotnym krokiem w kierunku regulacji współpracy UE–NATO były decyzje Rady Europejskiej podjęte na spotkaniu w Feira (19–20 czerwca 2000 r.) dotyczące:

- powołania czterech grup roboczych UE–NATO (ds. bezpieczeństwa informacji, dostępu UE do zasobów NATO, ds. osiągnięcia celów, ds. stałych kontaktów UE–NATO);
- organizowania regularnych spotkań między Unią Europejską a państwami NATO nie należącymi do UE.

Zgoda Sojuszu Północnoatlantyckiego na współpracę z UE w ramach grup roboczych wynikała z decyzji szczytu waszyngtońskiego, podczas którego NATO zobowiązało się do ustanowienia efektywnej oraz transparentnej współpracy i konsultacji z Unią Europejską, z wykorzystaniem istniejących już mechanizmów współdziałania NATO i UZE.

Wraz z rozwojem współpracy w ramach grup roboczych UE i NATO podpisały tymczasowe porozumienia umożliwiające wymianę informacji klasyfikowanych; weszły one w życie pod koniec lipca 2000 r.

Nowym ważnym wydarzeniem w kształtowaniu kontaktów UE–NATO stały się także wspólne posiedzenia Komitetu Politycznego ds. Bezpieczeństwa Unii Europejskiej i Rady Sojuszu Północnoatlantyckiego. Pierwsze, inauguracyjne spotkanie odbyło się 19 września 2000 r., kolejne – już o charakterze roboczym – 8–9 listopada 2000 r.²⁷

Wymierny efekt współpracy pomiędzy Unią Europejską i sojuszem stanowi także tzw. Katalog sił, zatwierdzony przez UE 22 września 2000 r. w Ecouen.

W dążeniu do ostatecznego określenia zasad współpracy UE i NATO w zakresie bezpieczeństwa europejskiego istotne znaczenie miało posiedzenie Rady Północnoatlantyckiej na szczeblu ministrów spraw zagranicznych państw NATO, które odbyło się w dniach 14–15 grudnia 2000 r. Uzgodniono m.in., że:

- w trakcie każdej prezydencji Unii Europejskiej odbywać się będą cztery spotkania Rady Północnoatlantyckiej i Komitetu Politycznego ds. Bezpieczeństwa UE;
- zapewniona zostanie jego współpraca ze sztabem wojskowym UE;
- państwa NATO będą na bieżąco konsultowane i informowane o operacjach prowadzonych przez UE zarówno na etapie ich planowania, jak i realizacji.

Głównym punktem spornym spotkania był sprzeciw Turcji wobec gotowości pozostałych państw NATO do przyznania UE dostępu do systemu planowania operacyjnego NATO i innych zasobów wojskowych NATO do czasu rozwiązania przez Unię problemu tzw. partycypacji. Chodzi tu o udział europejskich członków NATO nie należących do UE w procesie podejmowania i realizacji decyzji dotyczących operacji pokojowych UE. Turcja nalega, aby UE otrzymywała zgodę na dostęp do zasobów NATO odrębnie dla każdej podejmowanej operacji. O gotowości uczestników spotkania do zawarcia kompromisu świadczy zgoda

²⁷ Drugie spotkanie zostało w całości poświęcone ocenie postępów dokonanych w ramach współpracy UE–NATO w zakresie m.in. ochrony dokumentów i dostępu Unii do zasobów NATO.

na przeprowadzenie 15 grudnia pierwszej wspólnej narady 23 ministrów spraw zagranicznych państw NATO i UE. Jednak i to spotkanie nie doprowadziło do przyjęcia porozumienia o zasadach korzystania przez UE z zasobów wojskowych sojuszu.

Unia Europejska odniosła się do kwestii ostatecznej regulacji stosunków NATO–UE w decyzji Rady ds. Ogólnych z 23 stycznia 2001 r. Rada potwierdziła wówczas, że podczas trwania każdej prezydencji UE odbywać się będą:

- co najmniej trzy spotkania Rady Północnoatlantycznej i Komitetu Politycznego ds. Bezpieczeństwa UE²⁸;
- co najmniej jedno spotkanie UE–NATO na poziomie ministerialnym;
- dodatkowe spotkania, zwoływane w razie potrzeby na wniosek UE lub NATO.

ZDOLNOŚCI WOJSKOWE UNII EUROPEJSKIEJ

Obecne zaplecze wojskowe UE – Korpus Europejski

29 maja 1999 r. podczas szczytu francusko-niemieckiego w Tuluzie, prezydent Jacques Chirac i kanclerz Gerhard Schröder wystąpili z propozycją przekształcenia Korpusu Europejskiego w siły szybkiego reagowania Unii Europejskiej. Propozycja ta została następnie przedstawiona i zaakceptowana przez pozostałe państwa tworzące Eurokorpus w czasie szczytu UE w Kolonii, 3–4 czerwca 1999 r. Francja, Niemcy, Belgia, Hiszpania i Luksemburg przyjęły w Kolonii wówczas wspólną deklarację o przekształceniu Eurokorpusu w europejskie siły szybkiego reagowania udostępniane NATO i UE.

Na podstawie wspomnianych decyzji, we wrześniu 2000 r., Wspólny Komitet²⁹ wystąpił do Naczelnego Dowódcy Połączonych Sił NATO w Europie (SACEUR), gen. Josepha Ralstona, oraz do Wysokiego Przedstawiciela UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Javiera Solany z oficjalną propozycją przyjęcia przez sztab wojskowy Eurokorpusu funkcji sztabu wojskowego europejskich sił szybkiego reagowania.

22 listopada 1999 r. Wspólny Komitet Eurokorpusu przyjął tzw. Raport Luksemburski w sprawie transformacji Korpusu Europejskiego, w którym przedstawiony został zakres niezbędnych zmian w kontekście nowych zadań Eurokorpusu. Kierunek tych zmian został ostatecznie określony na szczycie UE w Hel-sinkach (grudzień 1999 r.) przez przyjęcie tzw. *Headline Goals*.

²⁸ Pierwsze z trzech spotkań w ramach prezydencji szwedzkiej odbyło się w Brukseli 5 lutego 2001. Wzięli w nim udział George Robertson (sekretarz generalny NATO) i Anders Bjuner (przewodniczący Komitetu Politycznego ds. Bezpieczeństwa). Omawiano na nim działania niezbędne dla wzmocnienia współpracy UE z NATO i kwestie dotyczące praktycznej współpracy podczas sytuacji kryzysowych. Drugie spotkanie, zorganizowane 6–5 lutego 2001 r., poświęcone było ocenie przewidzianych zdolności wojskowych UE.

²⁹ Jest to najwyższy organ decyzyjny Korpusu Europejskiego.

Na ostatnim spotkaniu francusko-niemieckiej Rady ds. Bezpieczeństwa i Obrony (Vittel, 10 listopada 2000 r.) Francja i Niemcy bardzo silnie poparły proces transformacji Eurokorpusu. W przyjętej deklaracji (tzw. Deklaracja z Vitel) m.in.:

- wyraziły zadowolenie z przekształcenia sztabu wojskowego Eurokorpusu w sztab sił szybkiego reagowania UE;
- potwierdziły swoją determinację w działaniu na rzecz transformacji Korpusu w siły UE;
- zgodziły się – w celu zwiększenia zdolności operacyjnych Eurokorpusu – aby brygada francusko-niemiecka była mobilizowana w pierwszej kolejności.

Powyższe decyzje i porozumienia pozwalają twierdzić, że w chwili obecnej Unia Europejska może planować użycie sił pozostających w dyspozycji Korpusu Europejskiego w celu prowadzenia misji petersberskich.

W czasie pokoju Eurokorpusowi podlegają bezpośrednio:

- wielonarodowy batalion zabezpieczenia, wykonujący zadania zapewniające prawidłowe funkcjonowanie sztabu wojskowego;
- brygada francusko-niemiecka stacjonująca w Mullheim (z własnym sztabem wojskowym);
- francuski pułk odpowiedzialny za łączność, mający swoją siedzibę w Lunéville.

Ponadto Belgia, Francja, Hiszpania i Niemcy wyznaczyły jedną dywizję, a Luksemburg jedną kompanię rozpoznawczą, którymi Eurokorpus może dysponować w przypadku sytuacji kryzysowej. Wojska te pozostają w czasie pokoju pod dowództwem narodowym, są jednak zobowiązane do uczestnictwa we wszystkich ćwiczeniach prowadzonych przez Eurokorpus. Stacjonują one w garnizonach poszczególnych państw zlokalizowanych odpowiednio w: Sigmaringen, Mullheim, Saive, Diekirch, Besancon i Burgos.

Zasadnicze uzbrojenie i stan osobowy Korpusu Europejskiego – stan na czerwiec 2000 r.

Rodzaj uzbrojenia	Stan
• czołgi	800
• transportery opancerzone	1000
• artyleria	350
• systemy antyrakietowe	600
• żołnierze	60 000

Eurokorpus dysponuje także mobilnym centrum dowodzenia, które osiąga pełną gotowość operacyjną w ciągu 72–96 godzin.

Kontrybucje poszczególnych państw do sił Korpusu Europejskiego

Państwo	Jednostka wojskowa	Miejsce stacjonowania
Francja i Niemcy	brygada francusko-niemiecka	Mullheim
Francja	53 pułk łączności	Lunéville
Niemcy	10 dywizja zmechanizowana	Sigmaringen
Belgia	1 dywizja zmechanizowana	Saive
Hiszpania	1 dywizja zmechanizowana	Burgos
Luksemburg	kompania rozpoznawcza (zintegrowana od 11 grudnia 1996 r. z dywizją belgijską)	Diekirch

Docelowy poziom zdolności wojskowych UE

22 września 2000 r. w Ecouen odbyło się nieformalne spotkanie ministrów obrony państw Unii Europejskiej poświęcone organizacji europejskich sił szybkiego reagowania. Jego efektem było przyjęcie tzw. Katalogu sił niezbędnych do prowadzenia przez UE misji petersberskich. Katalog ten został opracowany wspólnie przez tymczasowe organy wojskowe UE i przedstawiciele NATO, a następnie zatwierdzony przez szefów sztabów generalnych państw Unii Europejskiej. I tak, w celu zapewnienia efektywnych europejskich sił szybkiego reagowania w liczbie 50–60 tys. żołnierzy w Katalogu założono: utworzenie wojska w liczbie 80–90 tys. żołnierzy („gwarancja” dostosowania sił do różnego rodzaju misji); dysponowanie 300–350 samolotami bojowymi i 80 jednostkami sił morskich. Na jego podstawie państwa członkowskie Unii mogły zaplanować swój udział w tworzonych siłach europejskich.

W dniu 20 listopada 2000 r. odbyła się w Brukseli Konferencja zdolności wojskowych (*pledging conference*) Unii Europejskiej, podczas której dyskutowano kwestie związane z tworzeniem europejskich sił szybkiego reagowania. Na wspólnym posiedzeniu ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony państw UE przyjęta została tzw. Deklaracja zdolności wojskowych. W Deklaracji tej zawarto – zgłoszony przez poszczególne państwa – poziom udziału w Katalogu sił oraz wskazano na istniejące słabości i zaproponowano nowe rozwiązania w tym zakresie.

Największy udział w tworzeniu sił lądowych zgłosiły Niemcy (13,5 tys.), Wielka Brytania (12,5 tys.) i Francuzi (12 tys.). Jedyńm krajem UE, który nie uczestniczy w tworzeniu sił europejskich, jest Dania.

Państwa nie będące członkami UE zgłosiły tzw. wkłady uzupełniające do europejskich sił szybkiego reagowania. Polska zadeklarowała brygadę ramową, lotniczą grupę ratunkową, okręt podwodny, dwa trawlerzy i sekcję żandarmerii wojskowej.

W sumie pod wspólne dowództwo armii europejskiej zgłoszonych zostało ok. 100 tys. żołnierzy, ok. 400 samolotów bojowych i 100 okrętów. Zgodnie z Deklaracją, poziom „zgłoszonych sił” umożliwi realizację celu przyjętego na szczycie w Helsinkach (tj. 60-tysięczna armia zdolna do mobilizacji w ciągu 60 dni, misja co najmniej roczna). Można także zakładać, że do 2003 r., Unia Europejska będzie zdolna prowadzić misje petersberskie; organy polityczne i wojskowe Unii będą w stanie zapewnić ich kontrolę i koordynację strategiczną.

Udział poszczególnych państw członkowskich UE w europejskich siłach szybkiego reagowania (siły lądowe)

Państwo	Liczba żołnierzy	Samoloty bojowe	Okręty
Austria	2000	–	–
Belgia	1000	–	–
Finlandia	1500	–	–
Francja	12 000	75	15
Grecja	4000	–	–
Hiszpania	6000	–	–
Holandia	5000	–	–
Irlandia	1000	–	–
Luksemburg	100	–	–
Niemcy	13 500	93	20
Portugalia	1000	–	–
Szwecja	1500	–	–
Wielka Brytania	12 500	72	18
Włochy	12 000	47	19

Wartość wydatków wojskowych państw członkowskich Unii Europejskiej w latach 1991–1999

Państwo	Wydatki wojskowe państw członkowskich UE według cen stałych (mln USD)									
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Austria	2176	2185	2121	2141	2151	2133	2114	2120	2120	2131
Belgia	5939	5855	4808	4566	4540	4449	4362	4385	4350	4386
Dania	3226	3283	3224	3230	3150	3118	3126	3168	3205	3223
Finlandia	2087	2180	2219	2155	2120	1968	2225	2078	2259	1913
Francja	51 851	52 198	50 527	49 979	50 233	47 768	46 596	46 793	45 531	46 792
Grecja	5059	4797	4987	4866	4950	5056	5359	5712	6222	6543
Hiszpania	9517	9224	8529	9275	8347	8651	8451	8529	8389	8675
Holandia	9627	9362	9308	8549	8249	8011	8058	7976	7945	7851
Irlandia	645	637	642	648	678	683	719	754	768	871
Luksemburg	126	139	145	132	146	142	147	158	170	177
Niemcy	56 760	52 533	49 951	44 930	41 906	41 160	40 343	38 906	39 001	39 543
Portugalia	2503	2569	2639	2547	2486	2670	2573	2632	2571	2865
Szwecja	6035	5624	5507	5452	5343	4653	4044	5399	5540	5714
Wlk. Brytania	41 583	42 954	38 828	37 962	36 712	33 841	34 404	32 285	32 566	31 810
Włochy	21 974	22 283	21 643	21 758	21 220	19 376	21 369	22 409	23 125	23 458

Opracowanie własne na podstawie „SIPRI Yearbook 2000”, Oxford 2000, s. 260–261, 264–281.

Udział wydatków wojskowych państw Unii Europejskiej w PKB (%) latach 1990–1998

Państwo	Udział wydatków wojskowych państw UE według w PKB (%)									
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	
Austria	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	
Belgia	2,4	2,3	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5	
Dania	2,1	2,0	1,9	1,9	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6	
Finlandia	1,6	1,8	1,9	1,9	1,8	1,5	1,7	1,5	1,5	
Francja	3,6	3,6	3,4	3,4	3,3	3,1	3,0	2,9	2,8	
Grecja	4,7	4,3	4,5	4,4	4,4	4,4	4,5	4,6	4,8	
Hiszpania	1,8	1,7	1,6	1,7	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	
Holandia	2,6	2,5	2,5	2,3	2,1	2,0	2,0	1,9	1,8	
Irlandia	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9	0,8	
Luksemburg	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	
Niemcy	2,8	2,3	2,1	2,0	1,8	1,7	1,6	1,6	1,5	
Portugalia	2,7	2,7	2,7	2,6	2,5	2,6	2,4	2,3	2,2	
Szwecja	2,6	2,5	2,5	2,6	2,4	2,0	1,7	2,2	2,2	
Wlk. Brytania	4,0	4,2	3,8	3,6	3,4	3,0	3,0	2,7	2,7	
Włochy	2,1	2,1	2,1	2,1	2,0	1,8	1,9	2,0	2,0	

Opracowanie własne na podstawie „SIPRI Yearbook 2000”, Oxford 2000, s. 276–281.

Wydatki wojskowe Unii Europejskiej w porównaniu z wydatkami wojskowymi innych organizacji w latach 1990–1999

ROK	Wydatki wojskowe według cen stałych (mld USD)			
	UE	NATO	OBWE	OECD
1990	209	585	816	657
1991	206	538	–	610
1992	195	546	623	619
1993	188	522	590	595
1994	183	498	566	572
1995	184	472	523	547
1996	184	458	506	552
1997	183	454	505	550
1998	184	449	493	545
1999	186	456	504	552

„SIPRI Yearbook 2000”, Oxford 2000, s. 260–261.